

بندر خمیر در پویه تاریخ

نویسنده

دکتر محمد حسن نیا

www.ketab.ir

انتشارات جنوب

تهران، ۱۴۰۰

سرشناسه: حسن‌نیا، محمد، ۱۳۵۴ - Hassannia, Mohammad
عنوان و نام پدیدآور: بندر خمیر در پویه تاریخ / نویسنده [و ویراستار علمی و ادبی] محمد حسن‌نیا.
مشخصات نشر: تهران: انتشارات جنوب، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۳۷۷ص: مصور، جدول، نمونه.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۶۸۰-۰-۳
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. [۳۴۷] - ۳۵۰.
موضوع: بندر خمیر
Bandar khamir (Iran) موضوع:
موضوع: بندر خمیر -- تاریخ
Bandar khamir (Iran) -- History موضوع:
موضوع: بندر خمیر -- تاریخ -- اسناد و مدارک
Bandar khamir (Iran) -- Sources -- History موضوع:
رده‌بندی کنگره: DSR۲۰۷۵
رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۷۳۲۵
شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۵۱۴۶۹

نشانی انتشارات: تهران، خیابان شهید نواب صفوی، کوچه رشید، پلاک ۸، واحد ۴
تلفن: ۰۲۱۶۶۵۷۴۷۶۳-۰۲۱۴۲۷۲۶۵

نام کتاب: بندر خمیر در پویه تاریخ
نویسنده: دکتر محمد حسن‌نیا
ویراستار علمی و ادبی: دکتر محمد حسن‌نیا
طراح جلد: مرتضی انصاف‌منش
ناشر: جنوب
چاپ و صحافی: نسیم
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰
شمارگان: ۱۰۰۰
قیمت: ۱۶۰/۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۶۸۰-۰-۳

این اثر، مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است.
هرگونه بهره‌برداری از این اثر بدون اجازه مؤلف پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۳
فصل اول: جغرافیای تاریخی بندر خمیر.....	۱۷
نگاهی به وضعیت اقتصادی و اجتماعی بندر خمیر در نیم سده اخیر.....	۱۹
نگاهی به اهمیت لشتگان در تاریخ بندر خمیر.....	۲۵
آثار تاریخی تنگ دالان در شهرستان بندر خمیر.....	۳۰
بررسی مسیر تجاری تنگ دالان در شهرستان بندر خمیر.....	۳۵
پل لاتیدان از آثار تاریخی شهرستان بندر خمیر.....	۴۱
بندر خمیر کریدور مواصلاتی مرکز هرمزگان به غرب این استان.....	۴۶
نقش دیوار سدار و دیوارهای دیگر در حفاظت از شهر بندر خمیر در بستر تاریخ.....	۵۱
مناسبات بندر خمیر با جزیره‌ی قشم در عرصه دریانوردی.....	۵۶
اهمیت باز طراحی بافت قدیم بندر خمیر از نگاه هویت تاریخی.....	۶۲
همایش روز جهانی تالاب‌ها در بندر خمیر و تاثیر آن بر جوامع پیرامونی.....	۶۷
بندر تاریخی خمیر در نوروز ۱۳۹۹ و مسایل آن.....	۷۳
فصل دوم: تاریخ اقتصادی بندر خمیر.....	۷۹
گمرک بندر خمیر و نقش آن در حیات اقتصادی این بندر.....	۸۱
بندر خمیر و اقتصاد دریامحور با تاکید صادرات تری بار به دیگر کشورها.....	۸۶
تاثیر جنگل‌های حرا بر اقتصاد مردم بندر خمیر در بستر تاریخ.....	۹۱
شهرستان بندر خمیر و جذابیت‌های اقتصادی آن برای سرمایه‌گذاری (قسمت اول).....	۹۶
نقش معادن بندر خمیر در عمران و آبادانی این شهر در بستر تاریخ (قسمت اول).....	۱۰۱
نگاهی به پتانسیل اقتصادی بندر خمیر با تاکید بر معادن گچ این شهرستان.....	۱۰۵
اهمیت معادن گوگرد بندر خمیر در تاریخ اقتصادی این شهر.....	۱۱۱
نقاط قوت و ضعف بندر خمیر در زمینه اقتصاد دریامحور.....	۱۱۶

۱۲۱	مقایسه لنج‌سازی در بندر خمیر با لنج‌سازی در بندر کنگ
۱۲۶	لنج‌داری و لنج‌سازی در بندر خمیر در بستر تاریخ (قسمت اول)
۱۳۱	تاریخ اقتصادی بندر خمیر از نگاه سدید السلطنه
۱۳۶	اسکله‌های بندر خمیر و تاثیر آن‌ها بر خور خمیر
۱۴۰	شهر تاریخی بندر خمیر در فرایند توسعه (قسمت اول)
۱۴۵	فصل سوم: تاریخ اجتماعی و فرهنگی بندر خمیر
۱۴۷	نقش مهاجرت در تاریخ اجتماعی و اقتصادی بندر خمیر
۱۵۱	ادبیات شفاهی مردم شهرستان بندر خمیر (قسمت اول)
۱۵۶	تاریخ شفاهی بندر خمیر و اهمیت آن (قسمت دوم)
۱۶۱	ادبیات شفاهی مردم بندر خمیر در بستر تاریخ (قسمت سوم)
۱۶۶	بازی‌های قدیمی بندر خمیر و نقش آن‌ها در همگرایی مردم (قسمت اول)
۱۷۰	شهر تاریخی بندر خمیر و توسعه‌ی پایدار
۱۷۶	دریانوردی در بندر تاریخی خمیر در بستر تاریخ (قسمت اول)
۱۸۱	لنج‌سازی و دریانوردی در بندر خمیر در بستر تاریخ (قسمت دوم)
۱۸۵	دریانوردی بندر خمیر در بستر تاریخ و فراز و فرود آن (قسمت دوم)
۱۹۱	دریانوردی بندر خمیر در بستر تاریخ و فراز و فرود آن (قسمت سوم)
۱۹۷	فرهنگ خوراکی مردم شهر بندر خمیر در بستر تاریخ
۲۰۲	فرهنگ خوراک شهر بندر خمیر و عوامل مؤثر بر آن (قسمت دوم)
۲۰۸	طب سنتی در شهر بندر خمیر و کاربرد آن در درمان مردم این شهر (قسمت اول)
۲۱۲	طب سنتی بندر خمیر و فراز و فرود آن (قسمت دوم)
۲۱۸	صنایع دستی قدیمه در بندر خمیر (قسمت اول)
۲۲۴	تعلیم و تربیت در شهر بندر خمیر در بستر تاریخ (قسمت اول)
۲۳۱	فصل چهارم: تاریخ معماری بندر خمیر
۲۳۳	معماری سنتی در شهر بندر خمیر و تاثیر پذیری از اقلیم (قسمت اول)
۲۳۸	معماری سنتی بندر خمیر در بستر تاریخ (قسمت دوم)
۲۴۳	نگاهی به سیر تحول معماری برکه‌ها در شهر بندر خمیر (قسمت اول)
۲۴۸	معماری برکه در شهر بندر خمیر و چگونگی ساخت آن
۲۵۳	معماری برکه در شهر بندر خمیر و چگونگی ساخت این سازه در این شهر (قسمت سوم)
۲۵۸	معماری برکه‌ها در شهرستان بندر خمیر در بستر تاریخ (قسمت چهارم)
۲۶۳	معماری مساجد شهر بندر خمیر در بستر تاریخ (قسمت اول)
۲۶۸	معماری سنتی مساجد شهر بندر خمیر در بستر تاریخ (قسمت دوم)

پیشگفتار

بندر خمیر در کرانه‌های خلیج فارس از بنادر مهم و در حال توسعه می‌باشد که با توجه به پتانسیل‌های موجود در این بندر می‌توان شاهد شکوفایی بیش‌تر آن در آینده خواهد بود. نوشتار حاضر حاصل تلاش نگارنده و مشاهدات میدانی او در موضوعات مختلف در ارتباط با مسایل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، معماری سنتی، گردشگری و غیره می‌باشد. به یقین بسیاری از مباحثی که در حال حاضر در جامعه‌ی بندر خمیر در جریان است و می‌بایست به آن پرداخته شود، در بستر زمان رنگ تاریخ به خود می‌گیرد و می‌بایست در حال حاضر در ارتباط با آن‌ها نوشته شود. نوشتارهای خوبی نظیر کتاب دانشنامه بندر خمیر تألیف استاد سید عبدالجلیل قتالی و سایر تالیفات ایشان و مولفان دیگر در مورد بندر خمیر وجود دارد و در نوشتار حاضر هم از آن‌ها استفاده شده است. نگارنده در سال‌های متوالی با توجه به مشاهدات میدانی که از بنادر و جزایر خلیج فارس داشته و با توجه به مصاحبه‌هایی که با دریانوردان، معتمدین، اساتید و سایر اقشار مناطق خلیج فارس انجام داده است با دست‌اندرکاران شهر و شهرداران صحبت نموده تا در نشریات استانی و کشوری برای شناخت بیش‌تر مناطق خلیج فارس مطالبی به رشته‌ی تحریر در آید و بسیاری از شهرداران مناطق خلیج فارس و از جمله شهردار اندیشمند و فرهیخته بندر خمیر مهندس جواد محمودی با این امر موافقت نموده‌اند. بنابراین نگارنده تصمیم بر این گرفته تا موضوعات مختلف تاریخی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بندر خمیر را ابتدا به صورت متن‌های سه صفحه‌ای در نشریات معتبر منتشر نموده تا مورد استفاده مطالعه‌کنندگان و به ویژه گردشگران قرار گیرد و در مرحله بعدی این نوشتار در یک مجموعه چاپ گردد. تلاش گردیده تا در صورت طولانی بودن موضوعات، در چندین قسمت آورده شود. در سال‌های آتی سعی بر این است تا موضوعات و قسمت‌های دیگر آن ادامه پیدا کرده و مجلدات دیگری از این متن‌ها با

موضوعات مختلف چاپ گردد. طرح مسئله و انتخاب موضوعات توسط شخص نگارنده و با توجه به پتانسیل و دغدغه‌های ایشان انتخاب گردیده و بیش‌تر تحلیل شخص ایشان است. مطالعه‌کننده‌ی نوشتار در کم‌ترین زمان ممکن می‌تواند شمه‌ای از مسایل اجتماعی، فرهنگی، معماری و اقتصادی بندر خمیر را مورد بررسی قرار دهد.

در نوشتار حاضر سعی بر این است که مباحث روز و به ویژه مسایل اقتصادی و اجتماعی مردم بندر خمیر مورد مذاقه قرار گیرد. بندر خمیر دارای اقتصاد دریا محور بوده و پتانسیل‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری خوبی نیز دارد و از سوی دیگر دست‌اندرکاران این شهر در تلاشند تا گردشگری را به عنوان یک صنعت پاک و پر درآمد در بندر خمیر ارتقا دهند و به همین دلیل نیز فصل دوم این نوشتار به مسایل اقتصادی بندر خمیر و نقش بندر خمیر در اقتصاد مناطق خلیج فارس پرداخته است. اکنون بندر خمیر دارای کارخانه‌ی سیمان بوده و یکی از کارخانه‌های مهم گچ در مناطق جنوبی ایران در بندر خمیر فعال است. از سوی دیگر اقتصاد مربوط به دریا و لنج همواره در این بندر فعال بوده و در حال حاضر نیز اقتصاد دریامحور بخش بزرگی از امرار معاش مردم بندر خمیر را تشکیل می‌دهد. اهمیت اقتصادی بندر خمیر باعث گردید که مباحث اقتصادی و تاریخ اقتصادی این بندر به صورت دقیق‌تری مورد بررسی قرار گیرد. بندر خمیر دارای یکی از قدیمی‌ترین ادارات گمرک در جنوب ایران را دارد که در یک نوشتار مستقل بیش‌تر به آن پرداخته می‌شود. توجه به مسایل اجتماعی و فرهنگی و به ویژه مهاجرت در بندر خمیر نگارنده را بر آن داشته است تا یک فصل از نوشتار به این موضوع مهم اختصاص پیدا نماید. شهر بندر خمیر و شهرستان بندر خمیر دارای معماری سنتی برجسته‌ای بوده و نماد این معماری سنتی را در مساجد و کاروان‌سراهای این شهر می‌توان به خوبی دید و به همین دلیل در یک فصل جداگانه به معماری سنتی در بندر خمیر که تحت تاثیر معماری سنتی مناطق خلیج فارس می‌باشد، پرداخته شده است. گردشگری و نقش آن در اقتصاد بندر خمیر و معرفی جاذبه‌های گردشگری بندر خمیر از دیگر فصول این نوشتار است که به صورت مفصل به آن پرداخته شده است. انواع گردشگری در بندر خمیر کاربرد خوبی دارد. با توجه به آثار تاریخی و میراث ناملموس بشری در بندر تاریخی خمیر، گردشگری فرهنگی می‌تواند آینده‌ی خوبی در بندر خمیر داشته باشد. وجود جنگل‌های حرا و تالاب خور خوران از دیگر جاذبه‌های

مهم گردشگری است که در این نوشتار به خوبی به آن پرداخته شده است. قلعه‌ی بندر خمیر و آبگرم خمیر نیز همواره مورد توجه گردشگران می‌باشد.

در این مقام لازم است از مهندس جواد محمودی شهردار فرهنگ دوست و فرهیخته بندر خمیر که خود از نویسندگان و مترجمان فعال جنوب ایران می‌باشد و همواره اهل قلم و همکاری با آن‌ها را در راستای توسعه‌ی فرهنگی حمایت می‌نماید، کمال تشکر دارم. ایشان فعالیت‌های فرهنگی را زیربنای فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی می‌دانند. از سید عبدالجلیل قتالی نویسنده‌ی پرتوان جنوب ایران و از فعالین فرهنگی بندر خمیر و استان هرمزگان که در این نوشتار از مکتوبات ایشان استفاده‌های زیادی گردیده و علی‌رغم تالیفات متعددشان در ارتباط با بندر خمیر از نویسندگانی است که در ارتباط با بندر خمیر تلاش می‌نمایند، حمایت می‌نماید، قدردانی می‌نمایم. دانشنامه دو جلدی وزین بندر خمیر از آثار ارزشمند این استاد بزرگوار است. همچنین جا دارد از دکتر محمد دواری از اساتید دانشگاه که در زمینه‌ی ترجمه‌ی متون به نگارنده کمک نموده است، قدردانی شود.

محمد حسن نیا

تابستان ۱۴۰۰